

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjenišvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Potreba skupnega boja državnih nameščencev.

Na občnem zboru Zveze državnih nameščencev za Slovenijo, ki se je vršil prošle nedelje, so vse stroke državnih nameščencev lahko uvidele, da imamo mnogo skupnih interesov in mnogo skupnih ciljev, ki nas nujno silijo k skupnemu nastopu in skupnemu delu. Ogromno je delo, ki ga vrši Zveza v interesu državnih nameščencev in upokojencev. Doseženi so uspehi, a ti uspehi ne dosežajo sil in dela, ki ga trsi državno nameščenstvo za svoje organizacije. Iskati nam je zato vzrokov, ki ovirajo te uspehe in nedostatkov, da nismo silnejši zbog svojega dela. Uspehi so doseženi, a ti uspehi so še vedno le slabi, ker obstojajo samo v obrabi, da se državnim nameščencem ne prizadenejo še večje krivice, da se jim ne uniči še več pravic, slonečih na uradniškem in drugih zakonih. Ofenzivne naše organizacije še niso postale in temu je treba iskati vzroka. Vsem naporom Zveze in Čin. Saveza v Beogradu se ni posrečilo doseči, da bi se položaj državnih nameščencev izboljšal, zlasti velja to za prečanske nameščenice.

Res je, da večeraj niti skupno organizirani nismo bili, da smo se tekom enega leta komaj skupno organizirali, da nas je danes kompaktno organiziranih v Sloveniji šele do 8000. Kako naj pričakujemo potem takoj v enem letu že popolne sile, če smo komaj pristopili k skupni organizaciji, nismo pa za njo mnogo več storili od pristopa, nismo ji še ničesar dali za njeno borbenost in se morda niti ne zavedamo, kaj ji moramo dati in kaj za njo storiti, da bo lahko nastopala in dosegala uspehe.

Organizacija smo mi — člani sami in zavest organizacije je močna, če je zavest članov močna. Da pa ta skupna zavest državnih nameščencev še ni dovolj močna, nam je pokazal obisk na občnem zboru Zveze državnih nameščencev.

Glavni vzrok, da naša skupna organizacija še ni dovolj močna in ofenzivna pa ni lokalnega značaja, temveč je v tem, da ne nastopa vse uradništvo cele države skupno in pod enim praporom.

Vzroke, zakaj ne nastopa vse uradništvo skupno, je dobro podal in očrtal na nedeljskem občnem zboru sreski poglavar vladni svetnik dr. Fran Ogrin. On je izjavil, da ne bo skupnega nastopa toliko časa, dokler bo trajal dualizem med prečanskim in srbijanskim državnim nameščenstvom. Dualizem se kaže glede strokovne sposobnosti za poedine položaje državne službe in tudi glede gmotnega položaja. Uradništvo v srbskih pokrajinah, zlasti upravno je večinoma nekvalificirano. Na visoke položaje in odgovorne položaje se namešča nekvalificirane ljudi. Ti so odvisni od vsakokratne vlade in so nestalni. Uvedla se je dvojna garnitura uradnikov, ki se izmenjavajo od najvišjega do najnižjega mesta z režimom. Da mora biti pod takimi razmerami državna uprava zanič, je jasno. Vse to uradništvo se ne čuti kot organ države, marveč kot organ sistema, oziroma režima. Partizanstvo in iz tega izvirajoče vse zle posledice morajo biti v polnem cvetu, kot posledice tega.

Zaradi tega in ker je srbijansko uradništvo, zlasti zaradi »zarade«, v neprimerno boljšem gmotnem stanju, kakor državno nameščenstvo v prečanskih krajih, mu manjka večinoma vsaka stanovska zavest.

Zato je tudi težko izpeljati dobro organizacijo državnih nameščencev v teh krajih. Zato ni pravega razumevanja za organizacijo, ker bi se ta organizacija morala boriti v prvi vrsti proti partizanstvu, korupciji, »zaradi« in nekvalificiranemu uradništvu v teh krajih. Borba bi bila seveda težka, tako težka, kakor težko prodiramo s skupno organizacijo izven Slovenije, proti vzhodu in jugu.

Vse sile bomo morali vreči na to, da ustvarimo vsaj dobro oporno točko, ki bo zdrava baza za nadaljnje naše delo tam doli, če hočemo doseči nadaljnje uspehe.

Spričo boljšega gmotnega položaja nima srbijansko uradništvo tudi potrebe se boriti za stanovske interese in za izboljšanje službenih prejemkov, ki so mu postranski dohodki. Postranski zaslužki, za katere se mora boriti državno nameščenstvo, ker nima zadostne plače, so ona rakrana, ki ubija našo državno upravo. S tem se podcenjuje in zastavlja državna služba, ker postaja postranska služba prva, državna pa postranska. Iz tega izvira ukoreninjenje partizanstva, »zarade« in korupcije med uradništvom. S tem pada smisel za organizacijo med uradništvom južnih pokrajin.

Dokler pa tudi uradništvo južnih pokrajin ne bo trkalo na vrata finančnega ministrstva in na vrata vlade sploh, zahtevajoč pošteno plačilo za pošteno službo, toliko časa ne bo izvajalo uradništvo nobenega

bitvenega izboljšanja svojega pravnega in gmotnega položaja. Pot do tega pelje torej preko čimprejše popolne reorganizacije državne uprave v južnih pokrajinah in odpravo zloglasnega zaradnega sistema.

Z viharim odobravanjem za odpravo takih razmer je občni zbor sprejel dr. Ogrinove resolucije, ki se glase:

I. Vlada in Narodna skupščina se nujno pozivata, da izvedeta popolno reorganizacijo državne uprave v vzhodnih in južnih delih države. Ta naj obsega:

a) odstranitev nekvalificiranega uradništva, ki ga je nadomestiti s strokovno izvešanin in moralno neoporečnim;

b) depolitizacijo državne uprave v teh pokrajinah. Nobeni politični stranki ne smejo biti državni uradi in nameščenci na razpolago za agitacijo in v pomoč, tako da opravljajo ti le službo kot državni organi po zakonu in vesti.

c) Stalnost državnih uradnikov ne glede na menjanje vlad.

II. Sistem »zarade« je odpraviti. V doseg tega cilja naj dela na izpremembi mentalitete. Oni, ki »zarado« daje in uradnik, ki jo prejema, naj se najstrožje kaznujeta ne glede na strankarsko pripadnost.

Anketa učiteljic o gospodinsko nadaljevalnem šolstvu.

Poverjenišvo UJU prične z delom tudi glede gospodinsko nadaljevalnih šol in tečajev. — Zanimanje s strani učiteljic. — Prvi temelj sistematičnega dela je ustvarjen.

Anketo, ki jo je sklicalo pov. UJU 28. decembra 1927 v Ljubljano, je vodil tov. poverjenik Andrej Skulj. V uvodnih besedah je opozoril na program, ki smo si ga postavili v Kranju na pokrajinski skupščini pov. UJU za reformo šole in v smislu katerega je naša dolžnost, da posvetimo vso pozornost tudi nadaljevalnemu šolstvu, namenjenemu zrelejši kmetijski mladini. Z organizacijo kmetijskih nadaljevalnih šol za moško mladino smo že pričeli in danes obstoja v Sloveniji že okoli 40 takih šol, enako potrebne pa so tudi gospodinske nadaljevalne šole za žensko mladino, glede katerih je še doslej pri nas še ni ničesar storilo. Naše načelne zahteve v pogledu na te šole so iste, kot smo jih stavili na anketi o kmetijski nadaljevalnih šolah.

V obširnem referatu je obravnaval tov. Mencin celotni problem z idejne in organizacijske plati, sledeč temeljni misli, da mora gospodinska nadaljevalna šola pri vsej svoji praktičnosti ostati vzgojna institucija, biti dostopna vsej mladini, najbolj oni v oddaljenih krajih, koje izobražbo smo najbolj zamerjali ter mora v praktičnem in vzgojnem oziru pripravljati dekleta za njih poklic kot gospodinje, matere in žene. Glede notranje in zunanje uredbe gospodinske nadaljevalne šole je opozarjal na organizacijo in namen teh šol v drugih deželah.

Tov. Pleškova je kot druga referentka na osnovi svojih bogatih izkušenj podala praktična navodila in migljaje glede učnega in vzgojnega postopka, izbire in obravnave učne snovi ter opozorila na težavnost in odgovornost, pa tudi hvaležnost naloge, ki jo ima učiteljica na tej šoli ter na potrebo vsestranske pripravljenosti za uspešno njeno vršitev. Tudi ona je povdarjala vzgojno nalogo te šole.

Debata se je vršila na osnovi sledečih točk:

1. Ali je gospodinsko nadaljevalna šola kot splošna ustanova potrebna in mogoča? Ali naj poučuje na njej osnovnošolska učiteljica, in sicer izključno?
2. Kako naj bo gospodinsko nadaljevalna šola splošnega tipa urejena in katera je njena naloga? Ali naj bo strogo strokovna ali praktična poklicna šola vzgojnega značaja? Učni čas — učni načrt — učna snov — učila.
3. Izobrazba učiteljic.
4. Vzdrževanje in ustanavljanje šole, honorar učiteljic.

Pomen gospodinsko nadaljevalnih šol.

ad 1. Tov. Franja Zemljanova zastopa odločno mnenje, da je splošna gospodinska nadaljevalna šola nele nujno potrebna, ampak njena organizacija tudi izvedljiva in se sklicuje na svoje izkušnje. Tov. Bregantova utemeljuje njeno potrebo z etičnega, kulturnega in gospodarskega stališča. Tov. Dolinarjeva vidi najboljši dokaz za potrebo teh šol v dejstvu, da dekleta sama prosijo za njih ustanovitev, da je izvedba mogoča, da dokazuje slučaj tov. Pleveljeve, ki je v najneugodnejših razmerah ustanovila tako šolo. Tov. Primožičeva je popolnoma prepričana o nedvomni potrebi teh šol, meni pa, da bo preskrbljenje živil pri nekaterih dekletih de-

III. Občni zbor Zveze prosi, naj se vlada in Narodna skupščina energično zavzmeta za odpravo vseh teh nedostatkov, ker bi to služilo politični in gospodarski konsolidaciji v notranjosti in povečanju kredita na zunaj. To bi bil apel na merodajne kroge.

Pot organizacije pa je, da sama pobija zlo partizanstva, zarade, korupcije, nekvalificiranega uradništva, dvojne garniture uradništva in dvojne mentalitete uradništva, ki jo mora skušati sama odpraviti s tem, da utrjuje skupno organizacijo vseh strok državnega nameščenstva ter z njo prodre v vzhodne in južne kraje naše države.

Vsi, ki smo organizirani v Zvezi državnih nameščencev za Slovenijo se moramo zavedati, da je to veliko naše poslanstvo in naša rešitev v bodočnosti.

V prvem letu je Zveza državnih nameščencev organizirala vse stroke državnih nameščencev v skupni organizaciji. V drugem letu naj poglobi stanovsko zavest za skupne naloge in skupne cilje vseh strok državnih nameščencev ter skuša prodreti s svojo organizacijo v južne pokrajine in utrditi centralo Čin. Saveza, v tretjem letu bo lahko že zmagovala in zmogala.

V boju je treba žrtve in vztrajnost!

lalo težkoče. Tov. Rožnikova ugovarja in navaja, da dekleta rada prinašajo ona živila, ki jih imajo doma, drugo pa doplačujejo, težje pa je rešiti vprašanje primernega prostora. Tov. Rupnikova: Hvaležnost učenk dokazuje potrebo. Tov. Marinkova: Dekleta tožijo, da matere ne dajo kuhinje iz rok, temveč jih raje zaposlijo pri delu izven hiše. Zato je taka šola, kjer se lahko dekleta vežbajo v vsakem gospodinskem poslu, preprotna. Poseben pomen bi imela ta šola še za revna dekleta, ki morajo čimprej po zaslužki in nimajo doma prilike se česa naučiti. Tov. Bregantova opisuje, kako je urejen njen tečaj, ki se ga udeležuje 16 deklet. Za inventar, drva in živila skrbe dekleta sama, pri pouku ji pomagata dva tovariša in bližnji zdravnik. Prireja poučne izlete, kakor na kmetijsko šolo v Št. Jurju ob južni žel. Pri sestavi jedilnika upošteva primernost hrane za otroka, bolnika, težaka in starčka. Omenja vzgojni pomen šole. Tov. Pleveljeva trdi, da je mogoče prirediti tak tečaj na vsaki šoli. V njenem službenem kraju se vrši tak tečaj v navadni kmetijski hiši. Glavni pogoj za uspevanje šole je zaupanje ljudstva do učiteljice. Tov. referent in tov. poverjenik ugotavljata soglasje v tem pogledu, da je gospodinsko nadaljevalna šola nujno potrebna, mogoča tudi v neugodnih razmerah in da spada v področje osnovnošolskega učiteljstva, ki tega šolstva pod nobenim pogojem ne more dati iz rok. Hočemo biti ljudski vzgojitelji in tudi zrelejši mladini posvečati svojo skrb.

Ureditev gospodinsko nadaljevalnih šol.

ad 2. Tov. Fr. Zemljanova opisuje, kako je v Bohinjski Bistrici pred vojno za učenke drugega letnika ponavljalne šole upeljala gospodinski pouk, in sicer od 8.—11. ure teoretičnega, od 11.—5. oziroma 6. ure popoldne pa praktičnega. Ob nedeljah pa je imela pouk za matere in odrasle dekleta. Učni načrt je odobrilo ministrstvo in nakazalo znatno podporo. Občina in ljudstvo jo je v vsakem oziru podpiralo in učni uspehi so bili jako zadovoljivi. Tov. poverjenik konstatira, da je tov. Zemljanova preobrazila ponavljalno šolo v gospodinsko šolo, opozarja pa, da gre v našem primeru za gospodinski pouk starejših, šoli odraslih deklet. Tov. Odlasekova omenja, da je tud: ona leta 1909. preuredila ponavljalno šolo v gospodinsko šolo in to pri Sv. Jakobu ob Savi. Tov. Mihelič: »Da je bila gospodinska šola tov. Zemljanove res vzorna, dokazuje dejstvo, da me je tedanji deželni odbor naprosil, naj ustanovim enako tudi na svoji šoli v Predvoru pri Kranju. Vojna je preprečila izvedbo. Tov. Mencin pozivlja tovarišice, ki že imajo svoje izkušnje, naj se izjavijo glede starostne dobe deklet za gospodinsko nadaljevalno šolo. Opozarja hkrati na sosedno Štajersko, kjer sprejemajo dekleta šele s 17. starostnim letom v to šolo. Tov. Fr. Zemljanova pripominja, da imajo tud: mlajša dekleta smisel za gospodinstvo. Tov. Rakova pripoveduje, da vodi v Mostah dva tečaja, enega za mlajša, enega za starejša dekleta. Zanimanje je pri starejših neprimerno večje kot pri mlajših, zato se izjavlja za sprejemanje starejših deklet, zlasti danes, ko je toliko deklet v zrelejši starosti, ki niso bile deležne

gospodinskega pouka; pozneje lahko pridejo na vrsto tudi mlajša. Zdi se ji umestno, da bi trajala ta šola tri leta, ker je učni čas v enoletnem tečaju vsekako prekratek. Tov. Rupnikova se izjavlja za starostno dobo od 16. leta dalje, ker so se dekleta ob koncu obveznega obiska nekako naveličale šole, pozneje pa so jim zanimanje zopet vzbudi. Tov. poverjenik opozarja, da je to mnenje prevladovalo tudi na anketi za kmetijsko nadaljevalno šolstvo. Psihološki razlogi govori za tak interval med obiskom osnovne in nadaljevalne šole. Najprimernejša starost za obisk nadaljevalne šole se mu zdi doba od 17. do 20. leta. Tov. Mencin: Naš ideal ni enoletna gospodinska nadaljevalna šola, a za prehodno dobo je kot splošen tip skoro edino možno, ker bo osnovnošolska učiteljica s poukom na njej itak dovolj obremenjena. Tudi mora biti število učenk zelo omejeno, bolj kot na kmetijsko nadaljevalni šoli in bi zato pri dvoletni šoli ne prišla vsa dekleta na vrsto. Kadar bo s spremembo zakona omogočeno hkrati od dotedanjega učnega časa na osnovni šoli uporabljati za pouk na nadaljevalni šoli, bo možno tudi učno dobo na tej podaljšati. Glede števila učenk na nadaljevalni šoli velja na Štajerskem 10 kot maksimalno za eno učiteljico, 16 pa za šolo, kjer poučuje poleg glavne učiteljice še pomožna. Tov. Pleškova: V svojem referatu sem povdarjala, da je za dve učiteljici maksimum 16 deklet ker je treba vsako delo stalno nadzirati. Ne gre za število, ampak za to, da se vsaka učenka res nekaj nauči. Tov. Bregantova: V svoj tečaj sem sprejela 16 deklet, ker mi je pomagala tovarišica. Ko pa je bila ta nenadoma prestavljena, sem stavila predlog, da bi moj tečaj prevzel izobraževalni krožek v svoje okrilje in bi mi prišle tovarišice pomagat. Žal se ni nobena odzvala. (Dalje prih.)

Osnovne in meščanske šole na Češkem.

Izvirno poročilo »Učiteljskemu Tovarišu«. (Napisal E. Lippert.) (Konec.)

Da dobe vse narodne manjšine svojemu številu primerno število šol, je češki parlament rešil to vprašanje z zakonom od 3. aprila 1919 in z zakonsko novelo od 9. aprila 1920. Po teh zakonih ustanavlja in vzdržuje država osnovne in meščanske manjšinske šole tam, kjer so dani splošni pogoji. Osnovna manjšinska šola se sme ustanoviti tudi če ni doseženo število 40 šoloobveznih otrok, meščanska pa če izkazuje šolska občina 400 šoloobveznih otrok.

Na osnovnih in meščanskih šolah se smejo nameščati učitelji kakor tudi učiteljice in to tako, da je polovica učiteljskih mest na šoli oddanih učiteljem, polovica pa učiteljicam. Le liho število učiteljskih mest dobe lahko učitelji. Upraviteljska mesta na deških osnovnih in ravnateljska mesta na deških meščanskih šolah se podeljujejo moškim, na ženskih pa učiteljicam. Pri oddaji učiteljskih služb se upošteva: 1. Število službenih let v šolski službi od zrelostnega izpita dalje; 2. službena kvalifikacija; 3. rodbinske razmere, težave prejšnjega službenega mesta in zdravstveno stanje prosilca. Pri enakih pogojih imajo prednost invalidi in legionarji.

Dosedaj se učiteljstvo izobrazuje na štiri letnih učiteljskih, kamor sprejemajo 15-letne učence meščanskih in srednjih šol na podlagi sprejemnega izpita. Po štiri letnih študijah in praksi na vadnici, delajo zrelostni izpit, katerega izpričujevalo jih opravičuje do učiteljske začasne službe, ki traja tri leta. Za absolvente srednjih šol so ustanovljeni na nekaterih učiteljskih enoletni tečaji, ki dopolnjujejo njihove pedagoške študije in jih usposobijo za šolsko prakso. Absolventi teh tečajev delajo potem samo dopolnilni zrelostni izpit.

Po dveh letih delajo začasni učitelji usposobljenostne izpite, da imajo pravico do stalne nastavitve. Za stalno nameščenje na meščanskih šolah je potreben poseben usposobljenostni izpit za stroke meščanskih šol, ki se ga polaga po tretjem službenem letu ali kasneje. Na meščanskih šolah so sledeče stroke: I. jezikovno-historična, II. prirodopisna in III. matematično-tehnična. Ker se je število meščanskih šol po prevratu silno pomnožilo, je nastalo veliko pomanjkanje strokovno usposobljenega učiteljstva, tako da je bilo treba nad eno četrtno službenih mest zasesti z neizprašanimi učitelji. Ministrstvo je, radi povečanja števila izprašanega učiteljstva dovolilo polaganje izpita v dveh terminih v razdalji poldrugega leta.

Sedaj se vrši proučevanje reforme učiteljske izobrazbe. Ministrstvo šolstva in narodne prosvete je pripravilo že načrt zakona, po katerem naj se dosedanja učiteljska zamenjajo z učiteljskimi akademijami z enolet-